

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 355. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357638336/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

valtningsforhold, sendt til Tennstedt ved Erfurt til den fortræffelige Kresamtmand Just.

Novalis's første Ven blandt Romantikerne var Friedrich Schlegel, hvem han allerede lærte at kende paa Universitetet. Venerne havde mange Berøringspunkter, og Novalis stod fra først af ganske under Schlegels Indflydelse. I et Brev fra hans 25de Aar til Schlegel hedder det: «For mig har du været Ypperstepræsten i Eleusis. Du har lært mig at kende Himmel og Helved; ved din Hjælp har jeg smagt Frugten fra Kundskabens Træ.» Den unge Hardenberg viser sig politisk ganske fordomsfri, han er indtaget i Schlegels Vært paa Grund af denne Mands «ærlige Republikanisme» og skemter med at Schlegel ligefuldt «som Rigorist» tager baade ham og Værten deres Troskab mod Fyrstehuset ilde op. Han skatter Friedrich Schlegel som Kritiker uendelig højt, beundrer Finheden af hans kritiske Net, gennem hvilket ingen nok saa lille Fisk kan slippe, og kalder ham endog «den deflogistiserede [Iutrede] Lessing».

Da Schlegel 1797 besøgte Hardenberg i hans Hjem, fandt han Vennen ganske nedbrudt. Denne havde næret en heftig Kærlighed, der fyldte ham helt, til et ganske ungt Pigebarn, Sophie von Kühn, og nu havde Døden berøvet ham den Elskede. Han fortvivlede, en sand Længsel efter Døden betog ham; han troede, at hans Legeme maatte bukke under for denne Længsel efter den Bortgangne og denne Attraa efter Døden. Uden egentlige Selvmordsplaner kaldte han den Drift til Tilintetgørelse, som han følte i sig, «en fast Beslutning, der skulde gøre hans Død til et frivilligt Offer». Og under disse Dødstanker skrev han sine *Hymner til Natten*.

Det Overmaal af Fortvivlelse, som han hengav sig til, den sære Omstændighed, at Sophie kun var tolv Aar gammel, da han forelskede sig i hende, saa at hans Kærlighed til hende falder i Tiden fra hendes tolvte til hendes femtende Aar, synes at tale for det gennemgaaende Sygelige og Unaturlige i Novalis's Anlæg. Og dertil kommer endnu, at vi et Aar derefter finder ham forlovet paany med en Datter af Bjergværksforstanderen v. Charpentier. Ganske vist staar, som La Rochefoucauld siger, vore Lidenskabers Styrke ikke i noget Forhold til deres Varighed, men ret besynderligt er det dog, saa hurtigt at trøste sig med en anden, naar man et Aar igennem har syslet med Dødstanken som med sin eneste Glæde eller Vellyst, og har talt, som

indesluttede Graven Ens Et og Alt. Ikke engang den kummer lige Udflygt fattes, at Julie synes ham den genfødte Sophie, hvad jo rigtignok Romantikernes Dvælen ved Ideen om en Forudtilværelse kunde lægge ret nær. Her som ellers i Hardenbergs Lævned er imidlertid det tilsyneladende Unaturlige en let forstaaelig Affødsning af Forholdene: Sophie v. Kühn synes omtrent som Auguste Böhmer at have været et Barn, der i Udvikling var langt forud for sine Aar. Hun traadte den 23aarige Yngling imøde paa én Gang med Barnets og Jomfruens Tiltrækning; hendes Træk var ædle; de dybe, mørke Øjne med det store Blik syntes at rumme en Verden. Ogsaa Andre, der har betragtet hende med roligt Blod, kalder hende «en himmelsk Skabning»; hendes Lokkehoved syntes at svæve over den fine Skikkelse.

Sophies Hjem, hendes Forældres muntre, gæstfri Hus stod i den stærkeste Modsætning til det, fra hvilket den unge Hardenberg var udgaaet; den hele Familie virkede fortryllende paa ham som senere paa hans ældre Broder. Saaledes blev den endnu uudviklede unge Pige, der maaske ved et længere Samliv vilde have skuffet ham som for verdslig eller for ubetydlig, hans Muse, hans Beatrice, hans Ideal. Og da næsten samtidigt med hendes Død hans Broder Erasmus, med hvem et smukt, aabent Venskab forbandt ham, blev revet bort af Brystsyge, er det naturligt nok, at det var ham, som havde Livet tabt al Tiltrækning for ham. Døden forekom ham ikke blot som Forløsning; men med sit Anlæg til Mystik talte han som alt berørt om den som «et frivilligt Offer». I sin Dagbog skrev han paa dette Tidspunkt: «Min Død skal være Beviset paa min Følelse for det Højeste; ægte Opofrelse, ikke Flugt eller Nødhjælp.»

Under denne Krise begyndte han at nærme sig den positive Kristendom. Ikke at han egenlig gav sig til at hylde nogensomhelst bestemt Bekendelse, endsige nogen Bogstavtro, men hans hedenske Længsel efter Døden antog en kristelig Farve. Hans Sjæleliv havde inderst inde længe været saaledes beskaffet, at han uden Tidsalderens historiske Strømning, der greb Aanderne, lige saa godt kunde være bleven en afgjort Modstander af enhver Kirkelære. Endnu syntes det at gælde om ham, hvad Friedrich Schlegel — endog et Aar senere — skrev til ham: «Maaske har du Valget mellem at være den sidste Kristne, den gamle Religions Brutus, eller at blive det nye Evangeliums Kristus.» Kort derefter var Afgørelsen truffen.